

Betoog Arhi-procedure, 3 feb 2013

Voorzitter,

Ik ben zes jaar raadslid geweest in De Bilt, een Utrechtse gemeente met 42.000 inwoners. Toen ik raadslid werd in 2006, vierde de gemeente de vijfde verjaardag van de fusie van de oude gemeente De Bilt met de gemeente Maartensdijk. Nou ja, "vierde"... Ik heb nooit echt de indruk gekregen dat het een erg gelukkig huwelijk was. De Maartensdijkse kinderen die in Bilthoven en in Zeist op school gaan, tooien zichzelf nog steeds met de geuzennaam "boeren" tegenover de Bilthovense "ballen". En in de strijd die het dorp Maartensdijk voerde tegen de komst van een golfbaan die net zo groot zou zijn als het dorp zelf, heb ik meer dan eens het bittere verwijt gehoord dat De Bilt geen oor had voor de wensen van Maartensdijk. Wij gaan geregeld langs de huizen, zoals u wellicht weet. Dan hoor je nog eens wat. Ook onlangs was het weer mis in Maartensdijk, toen het college voorstelde om eerst het burgerservicepunt en vervolgens de bibliotheek in Maartensdijk te sluiten. Een gedwongen huwelijk, dat blijft moeilijk. Zeker als het gaat om twee zo verschillende gemeenten, met zulke verschillende inwonertallen. Maartensdijk met een kleine 10.000 inwoners, De Bilt/Bilthoven met ruim 32.000. Maartensdijk bracht in 2004 dan ook het eerste burgerinitiatief voort, met het verzoek om de fusie ongedaan te maken. Zo diep zat de afkeer van de opgelegde fusie.

Er zijn meer voorbeelden van opgelegde fusies. De Meern is een typisch voorbeeld van een aantal jaren eerder. 83% van de bijna 12.000 stemgerechtigden wilde in 1996 zelfstandig blijven. De opkomst was ruim 84%. Hoe goed voel je je vertegenwoordigd in een gemeenteraad die namens nóg 310.000 mensen spreekt?

Gelukkig hebben wij inmiddels geleerd dat je toch maar beter wel naar je burgers kunt luisteren. Toen in 2007 98,4% van de Renswoudenaren (opkomst: 83,7%) tegen een fusie met Woudenberg en Scherpenzeel stemden, hebben we daar gelukkig uiteindelijk gehoor aan gegeven.

En nu ligt er dan het voorstel om drie provincies samen te voegen. Mijn fractie vindt dat een verbijsterend plan. Op alle mogelijke terreinen beginnen mensen erachter te komen dat groter niet altijd beter is. Denk aan de gemeente Súd West Fryslân, waar inwoners uit 120 dorpen en gehuchten vertegenwoordigd moeten worden door 37 raadsleden. Denk aan de uit zijn krachten gegroeide onderwijsgroep Amarantis. En om te praten over de zegeningen van de schaalvergroting in de zorg moeten we maar eens een avondje lekker doorpraten met de heer Marius Buiting van de NVTZ.

Het is niet eens goedkoper, zoals altijd beweerd wordt. De autoriteit op dit gebied is de Groningse econoom Maarten Allers, en hij heeft ontdekt dat zulke gemeenten zich op den duur gewoon meer uitgaven gaan permitteren, waardoor je uiteindelijk toch duurder uit bent. Wat denkt u, als we gaan fuseren met Noord Holland en Flevoland, gaan we dan de cultuur overnemen van de kleine, dienstbare provincie Flevoland die dicht bij de burgers staat en waar burgers zich gehoord voelen, óf gaan we toch meer naar de cultuur van

Noord Holland, een cultuur van “arrogantie, dominantie van de VVD en vriendjespolitiek”? Hmm, moeilijk, moeilijk... Dat is een citaat uit het rapport “Schoon Schip” dat werd opgesteld naar aanleiding van het schandaal rondom gedeputeerden Hooijmaijers en Meijdam. Wat verwachten we, in een provincie waarin het statenlid uit Swifterband de gedeputeerde uit Amsterdam moet controleren, en de commissaris uit Haarlem zijn bonnetjes moet laten controleren door de fractievoorzitter uit Rhenen?

Het idee van een samenleving waarin mensen elkaar kennen en waarin ze verantwoording afleggen aan hun bureaus, aan de mensen bij wie ze in de straat wonen, dat idee wordt hiermee helemaal onderuit gehaald. Het idee van een volksvertegenwoordiging is dan ook weg. Ik stap met liefde in mijn autootje, hoor, om even te gaan kijken in Noordelijk Flevoland of de top van Noord Holland, maar het is wel ruim 100 kilometer rijden.

En voorzitter, er zijn andere alternatieven denkbaar. Sterker: ze worden al volop uitgeprobeerd. De ambtelijke apparaten van de Twentse gemeenten Enschede en Losser werken al een poos intensief samen. Sinds 1 januari hebben Amstelveen en Aalsmeer nog maar één gemeentehuis, waar dan wel twee gemeenteraden in vergaderen. Ook dichterbij huis gebeurt dat, in de gemeenten Blaricum, Eemnes en Laren. De volksvertegenwoordiging bepaalt zelf wat zij wil, de verschillende gemeenschappen voelen zich goed vertegenwoordigd, en waar dat gewenst is, levert het ambtelijk apparaat maatwerk. Het is allemaal nog redelijk vers, maar laat die experimenten zich maar eens bewijzen.

Want voorzitter, dat gemeenten moeten samenwerken om overeind te blijven, dat is duidelijk. Bekend zijn de veiligheidsregio's, de milieudiensten, de jeugdzorg-regio's, maar er zijn er veel meer. Nederland kent *meer dan veertig* landelijke regio-indelingen, leerde ik via de [RegioAtlas](#), een website die minister Plasterk vier dagen geleden gelanceerd heeft. In plaats van dat de minister kijkt naar wat er al is, en wat de betrokken inwoners willen, legt hij van bovenaf op wat er moet gebeuren. Tekentafeldictatuur, noemen wij dat.

Wij denken dat het beter is als verantwoordelijkheid loopt over korte lijnen, via mensen die elkaar kennen of die tenminste in elkaars kringen verkeren. De uitvoering mag dan zo efficiënt mogelijk uitgevoerd worden, en dáár mag dan de winterschilder wel eens overheen. Want dat het met die bureaucratie wel een tandje minder kan, dat ben ik zo met iedereen eens. Maar dat los je niet op door drie provinciehuizen in de uitverkoop te zetten en wéér een nieuw pand op te tuigen. Daar moet een mentaliteitsverandering aan vooraf gaan, waarin we mensen weer het werk laten doen dat gedaan moet worden, in plaats van dat de ene helft bezig is om op te schrijven wat ze gaan doen en wat ze gedaan hebben, terwijl de andere helft bezig is om te controleren wat er allemaal geschreven is. Dat is een probleem, en dat moet worden opgelost. Maar niet zo.

Voorzitter, wat de SP betreft is het allemaal niet zo moeilijk. We laten de minister eerst de motie Kox maar eens uitvoeren, en we stoppen met deze arhi-procedure tot er een echt plan ligt. En ondertussen gaan we gewoon op zoek naar een nieuwe commissaris van de koningin. Maar omdat wij vrezen dat de minister zijn onzalige plan toch zal doorzetten, steunen wij ook de motie van de PVV voor een referendum.